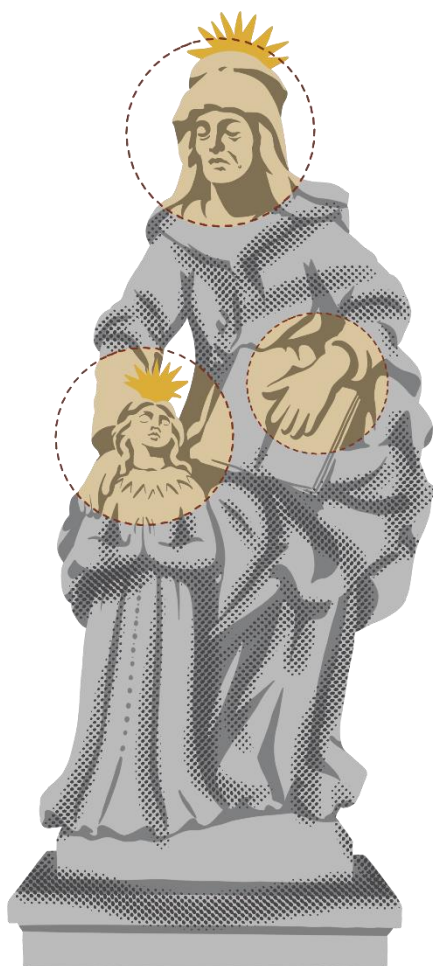

ČESKÉ BUDĚJOVICE V DETAILU

VĚDOMOSTNÍ SOUTĚŽ PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Odbor památkové péče Magistrátu města České Budějovice ve spolupráci s Národním památkovým ústavem v Českých Budějovicích vyhlašuje u příležitosti Dnů evropského dědictví EHD 2026 vědomostní soutěž pro děti a mládež do 16 let – jednotlivce i kolektivy.

Soutěž probíhá od 19. 9. 2026 do 31. 12. 2026

Více informací i tyto pracovní listy najdete v Turistickém informačním centru českobudějovické radnice nebo na webových stránkách odboru památkové péče Magistrátu města České Budějovice www.c-budejovice.cz a Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Českých Budějovicích www.npu.cz/uopcb.

Milí soutěžící,

v letošním ročníku vědomostní soutěže necháme známé dominanty města trochu stranou a zaměříme se na detaily, kolem kterých často chodíme bez povšimnutí. Právě ony ti mohou prozradit mnoho o stavbách a jejich výzdobě, práci řemeslníků a umělců, symbolech a příbězích i o každodenním životě lidí, kteří České Budějovice utvářeli.

Soutěžní otázky jsou rozdělené do sedmi témat. Zkus se do města vydat s každou kapitolou zvlášť – jednou se budeš dívat pod nohy, jindy vzhůru, hledat symboly, porovnávat staré a nové nebo pátrat po stopách lidské práce. Navíc tě čeká v pracovních listech k vyřešení ještě sedm bonusových úkolů a jeden závěrečný. Čím kvalitněji se ti podaří na ně odpovědět, tím více bodů můžeš získat.

Přejeme ti, ať tě objevování baví a začneš se na České Budějovice dívat i trochu jinýma očima.

1. DÍVEJ SE aneb Co vidíš na první pohled?

Když procházíš městem, co tě zaujme jako první? Vysoká věž, velká socha, barevná mozaika, zvláštní symbol nebo výrazná výzdoba na fasádě? Takové prvky často vytvářejí první dojem z domu, kostela nebo celého náměstí. Nejsou tam ale vždy jen pro ozdobu. Mohou připomínat důležité hodnoty, vyprávět zajímavý příběh nebo napovědět k čemu budova sloužila a kdo v ní žil.

V této kapitole se proto nejprve dobře rozhlédni. Zkus zpomalit, podívej se pozorně kolem sebe a všiměj si toho, co vidíš na první pohled, ale možná jsi nad tím nikdy hlouběji nepřemýšlel/a.

CO NÁM PROZRADÍ SOCHY NA RADNICI?

Sochy jsou jedním z výrazných uměleckých prvků ve městě. Mohou zobrazovat skutečné osoby, světce, zvířata nebo symbolické postavy. Lidé jim v minulosti přisuzovali ochranný význam nebo jimi vyjadřovali důležité myšlenky. Když se na ně podíváš pozorně, často z jejich výrazu tváře, gesta nebo předmětu, který drží, poznáš, koho nebo co představují.

Podívej se na českobudějovickou radnici. V její horní části uvidíš **čtyři ženské postavy**, které znázorňují **ctnosti** (dobré vlastnosti člověka). Tyto sochy vytesal z vápence v letech 1727–1730 slavný budějovický sochař **Josef Dietrich**. Měly připomínat radním i měšťanům, jak se mají správně chovat a rozhodovat.

1.1 Urči, jaké čtyři lidské ctnosti znázorňují sochy na radnici. Při řešení úkolu si všiměj předmětů, které postavy drží. Takovým poznávacím znakům říkáme atributy.

1.2 Přiřaď názvy jednotlivým ctnostem na obrázku a vyznač do nákresu radnice, kde se každá z nich nachází.

TIP PRO TEBE:

Na průčelí radnice jsou dnes umístěny přesné kopie soch, aby originály nepoškodil déšť, mráz a další vlivy počasí. Na originály se můžeš podívat uvnitř radnice v 1. patře. Zblízka uvidíš detaily, které z náměstí snadno přehlédneš, a možná tě překvapí i jejich proporce. Sochy byly totiž vytvořeny tak, aby při pohledu zdola a z větší vzdálenosti působily přirozeně.

Bonusový úkol č. 1: Vyber si jednu ze čtyř ctností uvnitř radnice a zaměř se na její detail – například gesto ruky, výraz ve tváři nebo předmět, který drží. Tento detail nakresli.

MOZAIKY NA PRVNÍ POHLED

Sochy jsou jedním z mnoha prvků, které ovlivňují podobu staveb a celkový charakter města. Důležitou roli hrají také použité materiály, technika zhotovení, výzdoba a drobné detaily. Jedním z dalších příkladů je **mozaika** – obraz složený z mnoha drobných kamenných nebo skleněných dílků. Zblízka vidíme jednotlivé části, které se z větší vzdálenosti spojí v jeden celek.

Jeden z nejzajímavějších příkladů mozaikové výzdoby v Českých Budějovicích najdeš na **kostele Panny Marie Růžencové**.

1.3 Najdi kostel Panny Marie Růžencové a napiš, kde se nachází.

1.4 Prohlédni si mozaikovou výzdobu na průčelí kostela nejprve zblízka. Co zobrazuje mozaika nade dveřmi a jaký nápis se na ní nachází?

1.5 Najdi na průčelí také motiv zobrazený na fotografii vlevo. Kde se nachází a co na něm vidíš?

U vstupu do kostela si všimni také dvou reliéfních postav. Reliéf poznáš podle toho, že postava nevystupuje volně do prostoru jako socha, ale je spojena s plochou stěny.

1.6 Nyní bezpečně přejdi na druhou stranu ulice a podívej se znovu na celé průčelí kostela. Jaké barvy na mozaikách převládají? Co vidíš lépe zblízka a co naopak až z větší vzdálenosti?

1.7 Nad velkou mozaikou pod ozdobnou římsou je latinský nápis ze zlatých písmen. Přepiš ho a zjisti jeho český význam.

TIP PRO TEBE:

Pokud bude kostel otevřený, určitě nahlédni dovnitř! Interiér je vyzdoben v duchu **beuronské umělecké školy**. Je pro ni typická inspirace uměním starého Egypta, promyšlená souměrnost, geometrické ornamenty a přesně komponované postavy. Zkus si všimnout, jak se jednotlivé tvary, barvy a motivy v interiéru opakují.

2. PODÍVEJ SE ZBLÍZKA

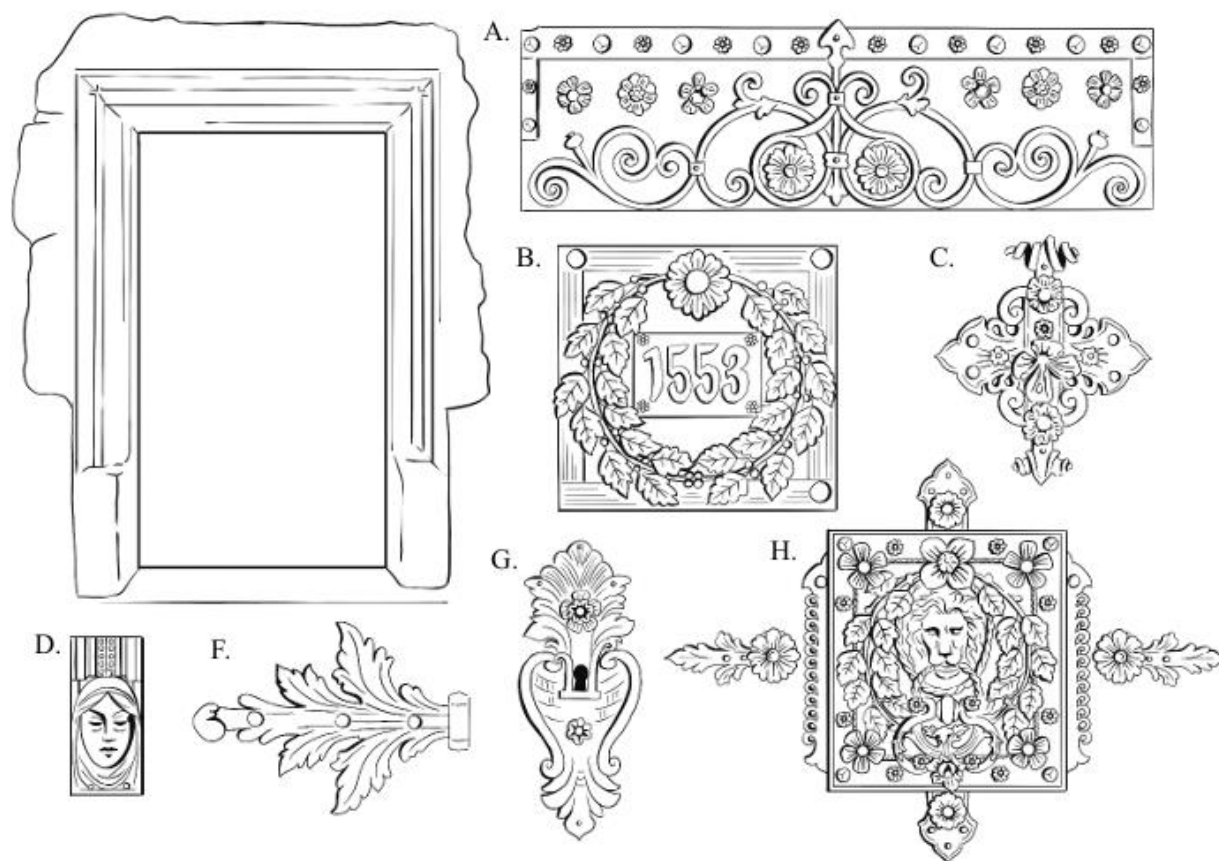
V první kapitole jsme si všímali toho, co nás ve městě zaujme už na první pohled. Mnoho věcí ale objevíme teprve tehdy, když se začneme dívat pozorněji. Proto se teď zaměříme na detaily, které při běžné procházce snadno přehlédneme. Drobný detail může na první pohled působit bezvýznamně, často je však důležitou součástí stavby, její výzdoby i příběhu.

Teď bude tvým úkolem právě takové detaily objevit a prozkoumat. Možná zjistíš, že když se podíváš opravdu zblízka, začneš své město vnímat úplně jinak.

KOVÁNÍ

Ani zdánlivě obyčejné dveře nemusely být jen praktickou součástí domu. Kromě reliéfní výzdoby dřevěných částí dotvářely jejich podobu také kovové prvky – například závěsy, kliky, klepadla nebo ozdobné kování. Některé dveře tak mohly působit jako samostatné umělecké dílo. Výjimečným příkladem jsou dveře Černé věže. Najdi je a pozorně si je prohlédni.

2.1 Zjistí, kde se na dveřích nacházejí jednotlivé prvky kovářské výzdoby označené písmeny A–H. Písmena doplň na odpovídající místa v nákresu dveří.

2.2 Které kovové prvky na těchto dveřích mají kromě zdobné funkce také praktický účel? Uveď alespoň jeden příklad.

2.3 Opakuje se nějaký motiv na výzdobě dveří vícekrát? Pokud ano, napiš který.

NÁSTĚNNÁ MALBA

Výzdobu měšťanských domů tvořily také nástěnné malby. Během staletí je často překryly nové vrstvy omítky, nátěry nebo pozdější přestavby. Při opravách historických domů se ale mohou původní malby znovu objevit – někdy už jen jako malé fragmenty, tedy zbytky původní malby. Na rohu náměstí Přemysla Otakara II. a Piaristické ulice se na domě čp. 16/1 takové fragmenty dochovaly.

2.4 Jaké detaily na obou fragmentech rozeznáš? Popiš je.

2.5 Dokážeš podle dochovaných detailů určit, který světec byl původně na malbě zobrazen? Napoví ti jeho atribut – malý Ježíš, kterého nese na ramenou.

Pozn. Ve středověku lidé věřili, že kdo ráno spatří obraz tohoto světce, bude po celý den chráněn před nehodami a slabostí. Proto se jeho obrazy malovaly na vnější stěny domů tak velké, aby byly dobře vidět už z dálky.

DETAILY KATEDRÁLY SV. MIKULÁŠE

Katedrála svatého Mikuláše patří k nejvýraznějším stavbám historického centra. Tentokrát se ale nezaměřuj na její velikost nebo celkový vzhled. Podívej se zblízka na materiály a zajímavé detaily, ze kterých je stavba tvořena. Některé slouží praktickému účelu, jiné v sobě ukrývají symbolický význam.

2.6 Najdi na katedrále alespoň dva detaily vytvořené z kamene. Popiš je a uveď, kde se nacházejí?

2.7 Najdi na katedrále alespoň dva detaily vytvořené z kovu. Popiš je a uveď, kde se nacházejí?

2.8 Najdi na katedrále alespoň dva detaily vytvořené z dřeva. Popiš je a uveď, kde se nacházejí?

Bonusový úkol č.2: Detail, který tě na katedrále nejvíce zaujal, nakresli nebo vyfoť.

3. HLEDEJ SYMBOLY

V prvních dvou kapitolách jsme si všímali toho, co nás ve městě zaujme na první pohled, a potom jsme se zaměřili na drobné detaily. Teď se podíváme na to, co znaky, obrazy, čísla a nápisy na domech mohou znamenat.

DOMOVNÍ ZNAMENÍ

Ve městě stálo hodně domů a bylo třeba se nějak orientovat. Dříve než byly domy očíslovány, lidé se orientovali podle tzv. domovních znamení. Znamení nemusel mít každý dům. Motivy domovních znamení a zdobných prvků obecně často tvořila zvířata (i fantastická), ptáci, rostliny, ovoce apod. Na obrázku je domovní znamení domu U Tří hrušek v České ulici.

3.1 Najdi v historickém centru tři různá domovní znamení s motivem zvířete nebo ptáka. Napiš, jaká sis vybral, kde se nacházejí a nakresli je.

Domovní znamení byla zároveň reklamou na řemeslo nebo živnost provozovanou v domě, např. podkova u kováře, preclík u pekaře apod.

3.2 Nad vchodem domu na Senovážném náměstí 230/6 najdi dva reliéfy (již víš, že reliéf je motiv spojený s plochou stěny). Co zobrazují? Zkus podle nich vymyslet, čím se mohl majitel domu zabývat?

NÁBOŽENSKÉ SYMBOLY

V minulosti se na domech objevovaly také obrazy světců a další náboženské motivy. Lidé je dobře znali a dokázali podle jejich znaků rozpoznat, koho nebo co obraz představuje.

3.3 Dojdi k domu Široká 140/39. Vpravo nade dveřmi najdeš obraz s ženskou postavou. Koho zobrazuje?

Bonusový úkol č. 3: Podívej se na obraz z co největší blízkosti. Na čem je namalován?

3.4 Najdi v historickém centru ještě alespoň dva domy se stejným nebo podobným náboženským motivem a napiš jejich adresu.

CO PROZRADÍ ČÍSLA DOMŮ

Teprve později nastala zejména z daňových důvodů potřeba přesně identifikovat každý dům. K tomu slouží povinné číslování, které bylo uzákoněno v roce 1770.

Číslo se v minulosti na dům prostě napsalo, proto se mu říká číslo popisné, případně ho později jako trvanlivější provedení vymodelovali ve štuku. Kromě číslice bývala součástí nápisu také latinská zkratka No. nebo N. (numerus = číslo).

Každá obec má pro číslování vlastní vizuální styl (liší se např. barvami, typem písma...). Logika je však všude stejná, existují čísla popisná, u větších obcí i čísla orientační a případně ještě čísla evidenční. Číslo popisné (na obr. bílé číslo na červeném pozadí) je v každém katastrálním území jedinečné. V Českých Budějovicích 1 tak existuje pouze jediný dům s č. p. 228.

Naproti tomu číslo orientační (na obr. červené číslo na bílém pozadí) je číslováno od jedničky v každé ulici nebo náměstí, takže bez připsaného jména ulice pod číslem by nebylo zřejmé, na který dům tabulka patří.

3.5 Podívej se na čísla na obrázku. Jak vysvětlíš, že čísla popisná nejsou stejná? Najdi tento dům, všechny informace o adrese máš na obrázku.

3.6 O dva domy vedle najdi další původní číslo popisné vyvedené ve štuku i nová čísla na tabulkách a napiš je.

NÁPISY A ŠIFRY

Na fasádách se neobjevují jen čísla. Některé nápisy připomínají vznik domu, stavebníka nebo jinou událost.

Zvláštním druhem nápisu je **chronogram** – datace ukrytá v textu pomocí písmen. Rozluštit jej je jednoduché, stačí použít zvýrazněná písmena, která zároveň představují římské číslice. Jednotlivé číslice se sčítají, zde nezáleží na jejich pořadí

3.7 Na průčelí domu Česká 241/29 najdi latinský nápis a pokus se rozluštit rok ukrytý v chronogramu. Jestli nevíš, jakou hodnotu má písmeno U, zamysli se, které římské číslici je nejpodobnější. Přepiš celý nápis a vysvětli, co podle tebe znamená.

3.8 V Krajinské ulici mezi Hroznovou a Hradební najdi dům, z něhož pochází tento detail. Napiš jeho adresu.

4. KDO TO VYROBIL?

Za každým detailem, který při procházce městem objevíš, stojí konkrétní člověk – řemeslník, stavitel nebo umělec. Každý pracoval s jiným materiálem, používal jiné nástroje a ovládal jinou techniku. Na velkých stavbách a uměleckých dílech často pracovala řada zkušených řemeslníků a jejich vznik mohl trvat mnoho let či desetiletí.

V této kapitole se podíváme na to, **kdo díla vytvářel a jak při práci postupoval.**

SOCHAŘ A KAMENÍK

Jedním z nejvýznamnějších českobudějovických sochařů 18. století byl **Josef Dietrich**. S jeho jménem jsme se již setkali v první kapitole – je autorem soch ctností na českobudějovické radnici, ale i mnoha dalších soch ve městě.

4.1 K jednomu z Dietrichových děl se váže pověst, že do tváře sochy vtiskl vlastní podobu. Najdi tuto sochu, napiš, kde se nachází a koho znázorňuje.

Jedním z nejznámějších Dietrichových děl je sochařská výzdoba Samsonovy kašny na českobudějovickém náměstí – největší kašny v České republice. Na jejím vzniku se kromě sochaře Dietricha podílel také kameník Zachariáš Horn a řada dalších řemeslníků.

4.2 Zajdi k Samsonově kašně a prohlédni si ji pozorně. Které části jsou podle tebe dílem sochaře Josefa Dietricha a které kameníka Zachariáše Horna? Uveď alespoň dva příklady od každého.

Napovíme ti: sochař vytvářel především postavy a ozdobné motivy.

Velká kamenná mísa kašny (mušle) byla vytesána z jediného kusu kamene a váží přibližně 18,6 tuny. Byla zhotovena přímo v kamenolomu u Besednice. Pak ale bylo potřeba dostat tento obrovský kus kamene až do Českých Budějovic – v době, kdy neexistovala nákladní auta ani jeřáby.

Bonusový úkol č. 4: Zjisti, jak byla kamenná mísa dopravena z kamenolomu do města a jaký neobvyklý krok při tom bylo nutné udělat. Můžeš způsob dopravy zachytit krátkým komiksem (4 okna).

KDYŽ PRACUJE ZVONAŘ

Detail ze zvonu Bumerin na Černé věži

Kovové prvky ve městě nevytvářel jen kovář. Některé vznikaly odléváním do forem, jiné kováním a další zase složitým zpracováním slitin.

Mezi náročná řemesla spojená se zpracováním kovů patřilo také **zvonařství**.

Zvony měly ve městě důležitou úlohu – svolávaly obyvatele k bohoslužbám, oznamovaly významné události a varovaly před nebezpečím, například před požárem. Jejich hlas byl slyšet daleko a po staletí patřil ke každodennímu životu města.

4.3 Z jakých dvou kovů se odlévají zvony a jak se tato slitina nazývá?

Na Černé věži visí zvon Bumerin, největší z budějovických zvonů.

4.4 Prohlédni si zvon Bumerin buď na obrázku nebo přímo na Černé věži. Na jeho povrchu najdeš nápisy, reliéfy a jemné ozdoby. Jak se tyto detaily připravovaly ještě před odlitím zvonu? Zjistí, z jakého materiálu se modelovaly.

KDYŽ PRACUJE ŘEZBÁŘ

Dřevo najdeme na historických stavbách nejen jako stavební materiál, ale také jako součást jejich výzdoby. Řezbáři z něj dokázali vytvářet ornamenty, postavy i další dekorativní detaily.

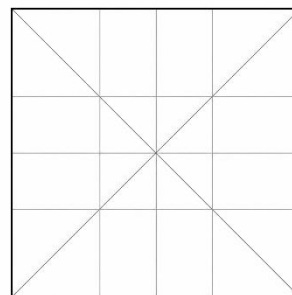
4.5 V 2. kapitole jsi našel/la detaily vyrobené ze dřeva na katedrále sv. Mikuláše. Uveď, jaké nástroje mohl řezbář při jejich výrobě potřebovat.

ZNAČKA ŘEMESLNÍKA

Řemeslníci někdy zanechávali na své práci vlastní značku. U kameníků mohla například pomáhat určit, kdo konkrétní kus kamene opracoval, a souvisela také s evidencí odvedené práce a vyplácením odměny. Jednu takovou značku najdeš dodnes v Krajinské ulici.

4.6 V Krajinské ulici najdi na jedné z budov kamenickou značku, kterou vidíš na fotografii. Na kterém domě se nachází? Všimni si také, z kolika čar je složena.

Bonusový úkol č. 5: Pomocí čar v síti vytvoř vlastní kamenickou značku. Zkus ji navrhnout tak, aby byla jednoduchá, dobře rozpoznatelná a dala se snadno vytesat do kamene. Máš maximálně šest tahů.

5. STARÉ A NOVÉ POD DROBNOHLEDEM

Město se neustále mění. Vedle historických staveb vznikají nové domy a současní umělci a řemeslníci vytvářejí nová díla. Některé materiály, výtvarné techniky, tvary nebo motivy se ale používají po staletí.

V předchozích kapitolách jsme si všímali detailů, hledali jejich význam a zjišťovali, kdo je vytvořil. Teď se podíváme na to, **jak se v průběhu času proměňují podobné prvky, techniky a způsoby výzdoby.**

Co zůstává stejné a co už dnešní umělci a řemeslníci dělají jinak?

STARÁ TECHNIKA V NOVĚJŠÍ DOBĚ

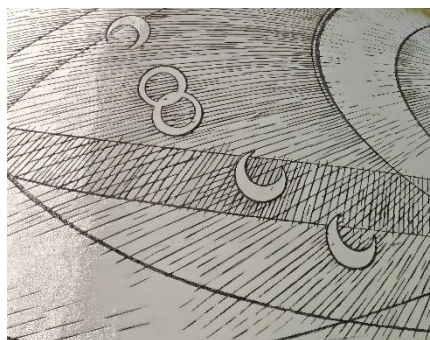

Některé staré výtvarné a řemeslné techniky se používají dodnes.

Jednou z nich je **sgrafito** – způsob výzdoby fasád, při kterém se do ještě vlhké světlé svrchní vrstvy omítky proskrabává kresba a tím se odkryje tmavší vrstva pod ní.

Sgrafita si často spojujeme s renesančními domy. Tato technika se ale používala i v dalších obdobích a umělci se k ní vraceli i mnohem později.

Pozor: sgrafito není graffiti. Sgrafito vzniká přímo v omítce proškrabáváním vrstev, zatímco graffiti se vytváří nanášením barvy na povrch.

5.1 Najdi sgrafito na některém historickém domě v centru města. Napiš, kde se nachází a co zobrazuje.

5.2 V historickém centru nebo jeho nejbližším okolí najdi také příklad sgrafitové výzdoby z 20. století. Napiš, kde se nachází a co zobrazuje.

5.3 Porovnej obě výzdoby. Co mají společného a v čem se liší? Zaměř se například na motiv, barevnost nebo velikost výzdoby.

SOCHY DŘÍVE A DNES

V první kapitole jsme pozorovali historické sochy na budově radnice. Sochy a plastiky ale vznikají ve městě dodnes. Současný umělec nemusí postavu zobrazit stejně jako barokní sochař. Může použít jiný materiál, zjednodušit tvar nebo vytvořit dílo, které na první pohled ani nepřipomíná tradiční sochu.

Zkus si teď všimnout, jak rozdílně mohou sochaři v různých dobách zobrazit postavu nebo myšlenku. Obě sochy, které budeš porovnávat, mají blízký vztah k vodě – každá ale jiným způsobem.

Sv. Jan Nepomucký patřil k nejuctívanějším českým světcům a jeho sochy často najdeme poblíž mostů a vodních toků. Kaplička se sochou sv. Jana Nepomuckého u slepého ramene Malše pochází z roku 1708.

Bronzové sousoší **Řeky**, známé také jako Soutok Vltavy s Malší, vytvořil v roce 1962 sochař František Mrázek. Dnes stojí nedaleko Dlouhého mostu, rovněž v těsné blízkosti vody.

5.4 Vydej se k soše sv. Jana Nepomuckého u slepého ramene Malše a k sousoší Řeky (Soutok Vltavy s Malší) nedaleko Dlouhého mostu. Obě díla si dobře prohlédni a porovnej. Napiš alespoň dva rozdíly a jednu věc, kterou mají společnou.

Všímej si například materiálu, toho, co díla zobrazují, jejich způsobu ztvárnění a vztahu k místu, kde stojí.

CO PROZRADÍ VÝZDOBA

Výzdoba může o budově mnohé prozradit. Někdy napoví, k čemu sloužila, jindy připomíná událost, příběh nebo člověka, který je s místem spojený.

Budova spořitelny na náměstí Přemysla Otakara II. byla dokončena v roce **1936**. Nad jedním z jejích vstupů najdeš **reliéf**.

5.5 Prohlédni si reliéf pozorně. Co na něm lidé dělají? Jak podle tebe výjev souvisí s tím, k čemu budova původně sloužila?

Také dnes se na stěnách budov objevují výtvarná díla. Jednou z jejich podob jsou **muraly** - velkoplošné nástěnné malby.

5.6 Podle fotografie detailu najdi mural na Sokolském ostrově a napiš, kde přesně se nachází a co zobrazuje. Potom ho porovnej s reliéfem na spořitelně. Jakou úlohu má podle tebe výzdoba v obou případech?

6. MĚSTO POD NOHAMA

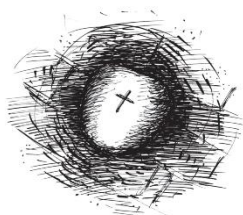
Když procházíme městem, většinou se díváme kolem sebe. Zkus to ale tentokrát jinak a podívej se, co máme pod nohama.

Dlažba a chodníky nejsou jen povrchem, po kterém chodíme. Můžeme v nich najít stopy minulosti, připomínky lidských příběhů a někdy nám napoví, co se ukrývá pod ulicemi nebo jak město funguje dnes.

TAJEMNÝ KÁMEN

Dláždění náměstí Přemysla Otakara II. má dlouhou historii. Když České Budějovice navštívil císař Karel IV., vadilo mu, že je náměstí blátivé, a proto uložil městským radním, aby ho nechali vydláždit. V úzkém okruhu kolem kašny se dodnes zachoval zbytek této starší dlažby z oblých říčních valounů, kterým se říká „kočičí hlavy“.

Dnešní podoba dlažby vznikla v letech 1938-1939 podle návrhu architekta Pavla Janáka. Použity byly keramické dlaždice vyrobené na Znojemsku.

Na náměstí Přemysla Otakara II. se v nové dlažbě zachoval ještě jeden nápadný starý valoun. Je označený vyrytým křížkem.

6.1 Najdi tento valoun a napiš, jak se mu říká. Co kámen připomíná a jaká pověst se k němu váže?

SVĚTLO POD CHODNÍKEM

Na nároží Pražské a Staroměstské ulice stojí Koldům, jeden z prvních panelových domů v Českých Budějovicích, ve kterém bývala vyhlídková kavárna a kino. Podél domu ve Staroměstské ulici si pozorně prohlédni chodník.

Najdeš v něm tzv. **luxfery** – silné skleněné dlaždice, které propouštějí světlo.

6.2 Proč jsou podle tebe skleněné dlaždice zabudované právě do chodníku? Kam může světlo, které jimi prochází, svítit?

CO SE SKRÝVÁ POD POVRCHEM?

Pod ulicemi a chodníky vedou vodovodní a kanalizační potrubí, elektrické kabely, plynovody a další technické sítě. Protože je potřeba tato vedení někdy opravit nebo zkontrolovat, najdeme ve městě nejružnější **poklopy, víka a kryty**.

6.3 Najdi v historickém centru alespoň tři různé poklopy nebo kryty. Všímej si jejich nápisů, značek a tvaru a zkus určit, co se pod nimi může skrývat (kanalizace, plyn, elektřina, aj.)

DLAŽBA JAKO MAPA MINULOSTI

Některé stavby z města zmizely, ale jejich stopa může zůstat zachovaná přímo v dlažbě.

Zajdi na nádvoří českobudějovické radnice. Při archeologickém výzkumu zde byly objeveny pozůstatky tří gotických měšťanských domů a studny. Jejich půdorysy jsou dnes vyznačeny v nové dlažbě.

6.4 Pozorně si prohlédni dlažbu na nádvoří radnice. Podle čeho poznáš půdorysy původních domů? Všiměj si materiálu, barvy nebo způsobu položení dlažby.

(Archeologický výzkum nádvoří radnice, 1996. Zdroj: L. Čapek, J. Milítký a kol, Historická radnice v Českých Budějovicích ve světle archeologických výzkumů a rozboru hmotných pramenů.)

MALÝ DETAIL, VELKÝ PŘÍBĚH

V chodnících Českých Budějovic můžeš najít malé mosazné dlažební kostky s nápisy. Říká se jim **Stolpersteine – kameny zmizelých**. Každý připomíná konkrétního člověka a jeho osud.

6.5 Najdi jeden takový kámen a zapiš, co je na něm uvedeno.

6.6 Proč myslíš, že jsou tyto kameny umístěny v chodníku právě před domy?

Možná, až příště půjdeš městem, budeš o trochu všímavější. Protože teď už víš, že i to, po čem každý den šlapeme, může být důležitým detailem.

TIP NAVÍC: Stolpersteine potřebují také péči. Pokud budeš chtít, můžeš se s dospělým zapojit do jejich šetrného čištění. Návod najdeš na webu Stolpersteine.cz.

7. MĚSTO NAD NÁMI

Město jsme už pozorovali z různých úhlů – na první pohled, zblízka i pod nohama. Teď zkusíme ještě jeden pohled: vzhůru.

Mnoho zajímavých detailů je totiž umístěno tak vysoko, že kolem nich chodíme celé roky a skoro si jich nevšimneme. Některé stavbu zdobí, jiné mají svůj význam a další připomínají, jak se ve městě kdysi žilo.

Začněme u **Černé věže**. V jejích horních patrech kdysi žil věžný se svou rodinou. Z výšky sledoval město, hlídal, zda někde nevypukl požár, a staral se také o zvony. Každodenní život vysoko nad městem ale nebyl jednoduchý.

7.1 Prohlédni si pozorně horní část Černé věže z té strany, kde jsou dveře s letopočtem 1553. Najdeš tam pozůstatek zařízení, které věžnému a jeho rodině usnadňovalo každodenní život. Co to je a k čemu mohlo sloužit?

Malá nápověda: Zkus si představit, jak bys do nejvyšších pater věže dostával/a věci potřebné ke každodennímu životu.

Od Černé věže je jen pár kroků ke **katedrále sv. Mikuláše**. Původně to byl městský farní kostel, ale když bylo v Českých Budějovicích roku **1785 zřízeno biskupství**, stal se katedrálou – hlavním kostelem biskupa. Při pohledu ze země nás většinou zaujme celá stavba, tentokrát se ale zaměř na postavy umístěné vysoko na průčelí.

7.2 Prohlédni si postavy na průčelí katedrály. Najdi postavu biskupa a alespoň jednoho z patronů města. Podle jakých znaků nebo předmětů je poznáš?

Nyní se vydej na Piaristické náměstí. V areálu bývalého dominikánského kláštera se pětkrát objevuje vyobrazení nejvýznamnější ochránkyně města **Panny Marie Budějovické, zvané také Klasová**.

7.3 Najdi dvě její vyobrazení, která můžeš pozorovat zvenku. Kde přesně se nacházejí?

7.4 Nad jedním ze vstupů najdi znak složený z písmen. Je v nich ukryté jméno. Dokážeš ho rozluštit?

Naše putování jsme začali na náměstí Přemysla Otakara II. a právě tam se teď vrátíme. Postav se přibližně doprostřed náměstí a tentokrát sleduj jen horní části domů, jejich střechy a okolní věže.

7.5 Najdi dvě různé korouhve – jednu na radnici a jednu na některé z věží kostelů. Co mají na úplném vrcholu? V čem se liší?

Na vrcholcích věží bývají také kovové **makovice**. Do některých z nich se ukládají zprávy, dokumenty, mince nebo další předměty, které mohou jednou objevit budoucí generace.

Bonusový úkol č. 7: Co bys chtěl/a sdělit lidem, kteří budou žít v Českých Budějovicích za 100 let? Napiš jim krátký vzkaz a vyber jeden předmět, který by podle tebe nejlépe připomínal naši dobu. Vysvětli proč.

MŮJ BUDĚJOVICKÝ OBJEV

Během soutěže jsi hledal/a různé detaily a zajímavosti ve městě. Objevil/a jsi také něco, na co jsme se v soutěžních otázkách nezeptali?

Závěrečný úkol: Svůj objev nakresli, vyfoť ho nebo nám o něm napiš. Zkus také zjistit, k čemu slouží, co znamená nebo proč je právě na tomto místě.

